

drie-maandelijks nieuwsbrief van de Janusz Korczak Stichting

nummer 1, maart 2005

Van de redactie en het bestuur

De Janusz Korczak Stichting brengt u in dit eerste nummer van 2005 een paar interessante berichten. Allereerst via het inlegvel een uitnodiging om de verplaatste Korczakdag van oktober 2004 bij te wonen. U ziet dat we het programma uitgebreid hebben met een muzikaal optreden van enkele zangeressen van het inmiddels zeer bekende Russische Vrouwenkoor 'Soroki' (eksters) uit Amsterdam.

Ten tweede zijn we samen met de auteur Joop Berding verheugd en trots dat we zijn nieuwe boek 'In de ban van het kind' kunnen aankondigen. Verder een uniek bericht over de nieuwe opleiding Korczak KinderMediatie aan de Nederlandse Academie voor Psychotherapie. Al bij al gebeuren er weer boeiende dingen in de 'Korczak wereld', niet alleen in Nederland trouwens. We meenden er goed aan te doen u nogmaals te attenderen op de Internationale Korczak Newsletter. Veel leesplezier met dit Kleine Korczak Bulletin.

De rechten van het kind

In vele publicaties over Janusz Korczak wordt regelmatig benadrukt dat hij van begin af aan een vurig pleidooi hield voor de rechten van kinderen. Zoals Betty Lifton in haar magistrale biografie van Korczak 'The King of Children' schrijft: 'Als een advocaat van de kinderen sprak Janusz Korczak over de noodzaak van een Verklaring van de Rechten van het Kind lang voordat een dergelijk document door de Geneefse Conventie in 1924 werd aangenomen en ondertekend'.

Korczak heeft nooit een systematische lijst gemaakt van de kinderrechten, maar als we studie maken van zijn werken, vooral 'Hoe houd je van een kind' en 'Het recht van het kind op respect' zijn de uitspraken van Korczak over de rechten van kinderen onmiskenbaar en overduidelijk. Betty Lifton heeft in de appendix van haar biografie een overzichtelijke compilatie gemaakt van de rechten die Korczak het meest essentieel achtte. We laten ze hierna volgen.

- Het kind heeft recht op liefde (*Houd van HET kind en niet alleen van je eigen kind*)
- Het kind heeft recht op respect
- Het kind heeft recht op optimale condities waarin het kan groeien en zich ontwikkelen. (*'We eisen: verdrijf honger, koude, vochtigheid, stank, ziekten en overvolle woningen...'*) Korczak verwijst hier duidelijk naar de woon- en leefsituatie van de kinderen in het arme Warschau aan het begin van de vorige eeuw. (red. Bull.)
- Het kind heeft het recht te leven in het heden, of het recht van het kind op de huidige dag. (*Kinderen zijn geen mensen van morgen, ze zijn mensen van het heden..'*)
- Het kind heeft het recht te zijn zoals het is
- Het kind heeft het recht om fouten te maken (*'Er zijn onder kinderen niet meer dwazen dan onder volwassenen'*)
- Het kind heeft het recht om te falen (*'We verwerpen het idee om volmaakte kinderen te wensen'*)
- Het kind heeft het recht om serieus genomen te worden (*'Wie vraagt het kind naar zijn mening en toestemming?'*)
- Het kind heeft het recht om gewaardeerd te worden om wat het is
- Het kind heeft het recht te vragen, te wensen en te claimen
- Het kind heeft het recht op geheimen en op privacy
- Het kind heeft recht op eigendom en eigen geld
- Het kind heeft recht op onderwijs.
- Het kind heeft recht om onderwijs te weigeren wat indruist tegen zijn geloof.
- Het kind heeft het recht om te protesteren tegen onrechtvaardigheid.
- Ieder kind heeft recht op een kinderrechtbank waar recht gesproken wordt over hemzelf en over zijn vrienden en leeftijdgenoten.
- Ieder kind, ook met crimineel gedrag, heeft het recht om beschermd te worden door een rechtbank en een rechtssysteem.
- Het kind heeft recht op zijn verdriet, hoe gering het in onze ogen ook is (*'Alle tranen zijn zout'*)
- Een kind heeft recht op de dood. Een kind mag afzien van onmenselijke zinloze medische behandelingen (*'Niet ieder boompje groeit uit tot een grote boom.'*)

Lit: 'The King of Children', Appendix, 'Declaration of Children's Rights. Betty Lifton.

PRIKBORD

Opleiding Korczak KinderMediation

De éénjarige Korczak KinderMediationopleiding van de Nederlandse Academie voor Psychotherapie baseert zich op het gedachtegoed van Janusz Korczak en is in samenwerking met de Janusz Korczak Stichting opgezet. De training richt zich op twee gebieden: het veranderen van de algemene sfeer in de groep (en de school) en het vermogen van leerlingen en leerkrachten om op een prettige, efficiënte manier conflicten op te lossen. Aan het eind van de opleiding is de Korczak KinderMediator niet alleen zelf vaardig in het oplossen van conflicten, maar weet hij ook hoe hij de aan hem toevertrouwde kinderen kan opleiden tot KinderMediators! Kinderen worden zo tot medestanders gemaakt in plaats van tegenstanders.

Gevolg hiervan is een positieve sfeerresultante in de groep in plaats van een plichtmatige aanpassing aan opgelegde regels. De verandering vindt plaats op attitude niveau, en heeft nieuw gedrag tot gevolg. En niet andersom, zoals meestal wordt geprobeerd: eerst moet het kind anders doen en dan maar hopen dat daardoor bij het kind een respectvol inlevingsvermogen als vanzelf ontstaat.

Het doel van de opleiding Korczak KinderMediation is om de onmisbare handvatten aan te bieden waardoor de onderstaande uitgangspunten van Korczak ook daadwerkelijk in de praktijk zijn te realiseren.

- respect voor het kind (als mens) in iedere levensfase
- een gelijkwaardige relatie tussen volwassene en kind
- het recht van het kind te zijn zoals het is
- het recht van het kind op de dag van vandaag
- het recht van het kind op zijn eigen ontwikkeling

Het gevolg hiervan is dat het kind in staat is om in uiteenlopende situaties steeds opnieuw vanuit zichzelf adequaat gedrag te genereren met als kenmerken: respect, vreedzaamheid en moreel besef.

Het werkterrein van de KinderMediator is de school. De KinderMediator werkt in groepen van minimaal twee mensen: het betrokken kind en de ander(en) met wie de problemen spelen.

De KinderMediator beschouwt het kind altijd binnen de context van de groep waar de problemen plaatsvinden. Hij of zij houdt zich bezig met moeizame, problematische of conflictueuze interactie tussen kind en peergroep en tussen kind en volwassene(n).

Het gaat om conflicten en communicatieproblemen in de interactie tussen kinderen onderling of tussen het kind en een volwassene. Problemen voortkomend uit de interactie in de kindergroep:

- Hiërarchie in de groep (bijvoorbeeld: pispaltje, populairste, slimste, domste)
- Horizontaal niveau problemen: strijd om een object ('ik wilde als eerste met die pop spelen'), of persoon ('ik wilde net naast de juf gaan zitten')
- Liefdes- en vriendschapsrelatie (bijvoorbeeld: afwijzing, stalken, jaloezie)
- Machtsmisbruik (zoals actief negeren, buitensluiten, discrimineren, pesten, beledigen, bedreigen, intimideren, lichamelijk geweld, seksuele grensoverschrijdingen, misbruik)
- Problemen voortkomend uit de interactie tussen volwassene en kind
- Plaats bij de leerkracht (onder meer: levelingetje, hinderdistel, grijze muis)
- Grensoverschrijding leerkracht (zoals beledigen, negeren, pispaltje, pesten, seksueel misbruik, intimidatie, slaan, mishandeling)

De doelgroep van deze Post HBO opleiding in 14 dagen tot Korczak KinderMediator, volgens de pedagogische grondprincipes van Janusz Korczak zijn leerkrachten, intern begeleiders, remedial teachers, orthopedagogen; klassenassistenten die over aantoonbaar HBO-niveau beschikken. De opleiding is 'on the job' gericht. Datgene wat u leert op de Academie past u direct toe binnen de school.

Verdere informatie kunt u lezen op de website van de Academie
<http://www.academie-psychotherapie.nl/>

Training 'Nash Dom' begeleiders De 'Nash Dom' begeleiders doorlopen een workshop 'Systemisch werk'

Op zaterdag 15 januari maakten 12 Nash Dom begeleiders aan den lijve mee wat een 'constellatie'- of 'opstellingmethode' inhoudt. Henk Galenkamp en Jeannette Schut, namen dagelijkse situaties uit ons Korczak zomerkamp in Rusland als startpunt voor een training waarin de deelnemers tot het inzicht kwamen dat alle personen in een organisatie, in ons geval het zomerkamp, bewust, maar meestal onbewust, ten opzichte van elkaar een bepaalde positie innemen. Door ons letterlijk in de ruimte van de zaal te plaatsen werden we ons bewust dat we steeds een bepaalde rol hebben. Er zijn groepsleiders, er zijn kinderen, maar ook ouders en stafleden. Realiseer je dat achter elk kind ook een ouder(paar) schuil gaat die ook verwachtingen van het kamp heeft. Welke invloed heeft dat op de kinderen? Voel je je als groepsleider opgenomen in een team of ben je een éénling? Ben je in het kamp voor de kinderen of alleen voor jezelf?

Heel bijzonder waren de oefeningen waarin we lastige, frustrerende situaties die we in het kamp hadden meegeemaakt met elkaar zichtbaar maakten door supervisieopstellingen. Groepsleden werden uitgenodigd of gekozen om als een *representant* te staan voor personen die bijvoorbeeld in het kamp betrokken waren in een conflict situatie. De deelnemer die zijn/haar probleem had ingebracht observeerde wat er met de *constellatie of op-*

stelling (nabootsing) van de situatie vervolgens werd gedaan. De representanten konden voor alternatieve oplossingen kiezen. De inbrenger van het probleem wordt gevraagd of hij/zij zich kan herkennen in die situatie en aan de representanten wordt gevraagd of ze voelen en ervaren welke positie en rol zij in deze constellatie innemen. Zo was er de volgende situatie die ingebracht werd door een groepsleider. Hij vertelde dat het vaak niet lukte om de kinderen uit zijn groep te verzamelen en enthousiast te maken voor een activiteit. Toen deze concrete situatie door enkele representanten werd 'neergezet' en nagebootst bleek dat de betreffende groepsleider de kinderen niet gezien heeft maar alleen de activiteit, die hij in de grond van zijn hart zelf niet interessant vond.

Deze methodiek die door Henk en Jeannette op voortrefelijke wijze werd begeleid leidde er toe dat we ons meer bewust werden hoe processen tussen ons en de kinderen, maar ook tussen ons onderling in het kamp plaatsvinden. Door deze methodiek wordt de hele dynamiek van het Nash Dom kamp onderzocht en verhelderd. Het is zoals Henk zei: 'Het 'boven' gedrag van ons heeft een 'onder'liggende oorsprong of aanleiding' 'Waarom doen we dingen zo, of waarom reageren we zus? Waarom lukt een bepaalde aanpak de ene dag wel en de andere dag niet?' Er ontsponnen zich levendige gesprekken over onze Nash Dom ervaringen, omdat we zoveel situaties herkenden en vele daarvan nu in een ander daglicht kwamen te staan. We voelden ook dat je in zo'n kamp steeds wisselende posities inneemt. Het ene moment is er een neutrale omgangssituatie met een groep kinderen (je bent 'kind met de kinderen'), een moment later vraagt de situatie dat je een andere verantwoordelijkheid als begeleider hebt omdat je een pedagogische beslissing voor de kinderen moet nemen. Uiteindelijk ben je niet een gezellig mede-vriendje voor de kinderen. Al ben je natuurlijk wel gelijkwaardig, je bent als leider niet gelijk aan de kinderen.

Het werken met deze constellatie-oefeningen was voor ons allemaal volstrekt nieuw en in het begin redelijk vreemd en onwennig. Al werkend ontdekten we de grote impact als je je inderdaad serieus plaatst in een andere rol en de dynamiek van een groepsproces letterlijk in de ruimte visualiseert en lijfelijk ervaart.

Deze workshop heeft ons een grotere professionaliteit gegeven voor het werk met kinderen in het volgende Nash Dom-zomerkamp, juli-augustus 2005

Grote dank aan Henk Galenkamp en Jeannette Schut.

Henk Galenkamp is senior consultant en trainer bij het CPS Onderwijsontwikkeling en Advies te Amersfoort en Jeannette Schut is trainer en onderwijsadviseur bij de Hogeschool IN-HOLLAND. Samen werken zij daarnaast in Cassandra, praktijk voor individuele en groepstherapie, coaching en supervisie te Utrecht. (www.cassandra.nl)

De achterliggende theorie van de training wordt besproken in het boek 'jij hoort bij mij' (zie rubriek Gesignaleerd)

'Jij hoort bij ons' Systemisch denken en handelen voor ouders, leraren en leerlingen

Zo af en toe verschijnt er een boek over kinderen of onderwijs dat raakt. Een boek waarin met liefde over kinderen of leerlingen geschreven wordt. 'Jij hoort bij ons' is zo'n boek.

Het is niet geschreven vanuit de Korczakgedachte. Toch deed het mij, bij het lezen ervan, denken aan de houding waarmee Janusz Korczak zijn werk deed. Ik kwam bij haar dezelfde respectvolle wijze van omgaan met kinderen tegen, als in zijn geschriften.

Marianne Franke is lerares en therapeute in Duitsland. In het werken met haar leerlingen leerde zij hen zien in de context van hun gezin, familie en achtergrond. Met veel respect benaderde ze de grote groepen kinderen van vluchtelingen en asielzoekers in haar klas. Ze ontdekte proefondervindelijk hoe belangrijk het is, om als docente respect te hebben en te tonen voor de ouders van deze kinderen, hun familie en hun land van herkomst, ook als je het niet begrijpt. Kinderen die, vanuit hun traumatische geschiedenis, onaangepast gedrag vertoonden, verwierven in haar klassen zelfrespect, waardoor hun gedrag verbeterde. Ontwortelde en ontheemde kinderen hoorden in de klas erbij. 'Du gehörst uns'.

In het werken met haar leerlingen paste ze steeds meer de gedachtewereld van Bert Hellinger toe, systemisch werk genaamd. In deze methode wordt de dynamiek in gezins- of andere systemen onderzocht door in de ruimte representanten (andere mensen) op te stellen voor de belangrijkste personen of thema's voor de inbrenger. Dit doet de inbrenger zelf, intuïtief, volgens zijn innerlijk beeld. Ook zet de inbrenger iemand voor zichzelf neer. De representanten ervaren, door hun plaats, afstand tot andere representanten en kijkrichting, informatie over de onderliggende dynamieken in het betreffende (gezins)systeem. De persoon wiens systeem wordt opgesteld, kijkt vanaf de zijlijn (niet zelden ademloos of diep geroerd) toe. Vaak is er pijn, onrust of verwarring voelbaar. De begeleider van dit proces brengt veranderingen aan in de opstelling van de representanten of laat ze bepaalde zinnen uitspreken, totdat er rust en ontspanning bij de representanten optreedt. Daarna wordt de inbrenger vaak zelf opgesteld. Deze ervaart dan de veranderde constellatie. Dit heeft vaak op onnavolgbare wijze invloed op (houding en gedrag van) de inbrenger en zelfs op het systeem als geheel.

In haar boek beschrijft Franke dit proces van een groot aantal leerlingen.

De schrijfster is openhartig over het feit dat zij, in wat ze in de klas met haar leerlingen deed, ver ging. Ze ging ver buiten haar opdracht binnen de school als leerkracht:

NOG EVEN DIT

het verzorgen van onderwijs. Ze roept dan ook niet op om haar hierin te volgen of na te doen. Dit neemt echter niet weg dat zij met deze systemische manier van werken met haar leerlingen toegang heeft gekregen tot uiterst belangrijke informatie voor andere leerkrachten, ouders, pedagogen en groepsleiders in het werken met kinderen en jeugdigen. Kijken naar een kind, met respect voor zijn of haar context: dat was een basishouding van Korczak. Dat is ook de basishouding van Franke. Op dit punt raken zij aan elkaar.

Met deze kanttekening is dit boek dus een aanrader voor mensen die vanuit hun hart met kinderen willen werken.

'Jij hoort bij ons'

*Systemisch denken en handelen
voor ouders, leraren en leerlingen*

Marianne Franke-Gricksch.

Uitgeverij Het Noorderlicht, Groningen, 2004.

ISBN 90-806874-9-9.

Henk Galenkamp

Henk Galenkamp is o.a. therapeut en coach. Hij past in zijn begeleidingswerk de methode van Bert Hellinger toe.

'In de ban van het kind'

Een nieuw boek over Janusz Korczak en de pedagogische kwaliteit van de kinderopvang.

Joop Berding die eerder het boek *'Kinderen zijn al groot'* schreef, heeft in samenspraak met een groot aantal groepsleidsters, hoofden en pedagogisch begeleiders in de kinderopvang een nieuw boek geschreven. Het heet *In de ban van het kind. Pedagogisch handelen in de kinderopvang*. Centraal staat het werken in kindercentra (van baby- tot en met NSO-groepen) vanuit de inspiratie van Janusz Korczak. Het boek staat vol met verhalen en gebeurtenissen uit de praktijk van alledag: over het eerlijk en rechtvaardig samenleven en samenwerken in de groep; over het betrekken van kinderen bij het reilen en zeilen van de groep; over de betekenis van pedagogische kwaliteit. De praktijkverhalen uit de kindercentra worden steeds verbonden met kerngedachten en prikkelende citaten uit het rijke werk van Janusz Korczak. Het boek is bestemd voor mensen in opleiding (met name spw-3) en ook voor groepsleiding, hoofden van kindercentra en hun begeleiders.

Uitgave: Koninklijke Van Gorcum, Assen, 2005

ISBN: 90 232 4111 8

ca 118 pagina's, voorzien van 32 foto's.

Prijs € 18,50

Meer informatie bij Joop:

jwa.berding@wanadoo.nl

www.vangorcum.nl/nl

We hebben u in het verleden als eens eerder geïnteresseerd op het bestaan van de Internationale Korczak Newsletter on-line. Regelmatig bereiken ons berichten uit de 22 landen waar Korczak verenigingen actief zijn. Het gaat over projecten, nieuwe publicaties, conferenties of informele ontmoetingen, etc. Deze berichten, voor zover ze niet in het engels gesteld zijn, worden door ons vertaald en doorgezonden aan iedereen die daar in binnen- en buitenland belangstelling voor heeft. We sturen de berichten in principe door zodra ze bij ons binnen komen. Dus een hoge actualiteitswaarde. We ontvangen ook regelmatig de officiële nieuwsbrieven van een aantal Korczak verenigingen in de wereld en ook daaruit nemen we relevante berichten over.

Bent u geïnteresseerd om regelmatig de Janusz Korczak International Newsletter per E-mail te ontvangen, geeft u dan uw E-mail adres door naar info@korczak.nl.

Wilt u de Newsletter als brief via de post ontvangen, geeft u dat dan aan ons door via het secretariaat. In dat geval betaalt u € 8,- per jaar voor de verzendkosten
Postbus 70048
1007 KA Amsterdam

of via E-mail
info@korczak.nl

'Het kleine Korczak Bulletin' is een uitgave van de Janusz Korczak Stichting en verschijnt 4 x per jaar

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het secretariaat.

Postbus 70048
1007 KA Amsterdam
tel. 020 644 70 18
fax 020 644 81 54
info@korczak.nl
www.korczak.nl

redactie
Theo Cappon
Edward Skubisz
Anouk Brink

Deze nieuwsbrief kunt u ook via uw e-mail ontvangen, stuur hiervoor een e-mail naar info@korczak.nl onder vermelding van Kleine Korczak Bulletin